

УДК 687.1

**РОЗРОБЛЕННЯ АВТОРСЬКОЇ КОЛЕКЦІЇ
З ВИКОРИСТАННЯМ ДЕКОРАТИВНОГО ОЗДОБЛЕННЯ ТКАНИНИ**
Л. В. КРАСНЮК, М. В. МАТРОФАЙЛО
Хмельницький національний університет

Одним із унікальних явищ в українському народному мистецтві є ручна вибійка, яка набула популярності у наші дні.

Техніка виготовлення вибійки [1] була винайдена у першому столітті нашої ери. У цілому ж широке розповсюдження технології виготовлення вибійки в Україні датується XII-XIII ст.

Традиційно, вибійка (набійка, мальованка) - це декорування тканини шляхом друку на полотні різноманітних візерунків і орнаментів за допомогою спеціальних різьблених дощок, форм, дерев'яних кліше. Ця техніка була популярна серед бідного сільського населення України. Вона дозволяла зробити тканину, схожу на фабричну, нанести будь-який малюнок менш трудомістким способом ніж, наприклад, вишивка, що значно полегшувало працю жінок. З часом вибійка втратила свою популярність через поширення способів промислового декорування тканини. При цьому вона і досі широко використовується на Сході.

Найпоширеніші техніки ручного виготовлення вибійчаних тканин – зверхнє і кубове вибивання. Зверхнє вибивання полягало в тому, що спочатку фарби розтирали на олії з насіння льону. Олію довго виварювали, щоб орнаментальні відбитки на полотні були чисті, без затіку. Приготовлену фарбу наносили на різьблену дошку, розтирали по всій її площині та притискали до туго натягненого полотна. Далі тканину розвішували для просушування.

Кубова техніка вибивання зовсім інша. Так, для отримання необхідного візерунку на спеціальні різьблені дошки наносили вапно. Відбивши таким трафаретом малюнки, тканину фарбували у бочках «кубах». В результаті уся тканина зафарбовувалась, а вкритий вапном орнамент залишався незабарвленим. Потім полотно відмочували – «відквашували» в розчинах, що знімають вапно, висушували і прасували. Така вибійка мала забарвлене тло та орнаментальні мотиви природного кольору тканини.

Як зазначає Л. Байбула [2], орнаментация вибивних дощок та колір були основними факторами у створенні художнього твору. Дощки були виготовлені з деревини груші або липи. Спочатку намічали контури рисунка олівцем, а потім різали дошку спеціальними різцями, які виготовляли самі майстри чи купували у різьбярів. Для вибійки в основному застосовували натуральні барвники. Так, фарби чорного кольору виготовляли із сажі хвойної деревини, синього – із суміші настою індиго і свинцевого білила, коричневого – із суміші вохри та свинцю.

Рис. 1. Етапи оздоблення вибійкою

Із використанням технології декоративного оздоблення тканин вибійкою розроблено авторську колекцію під девізом «Еко-колорит». Джерелом створення моделей колекції стала неповторна природа Карпатських гір. І тому за основу при створенні вибійки були взяті природні форми рослин (шишки, листочки дуба, жолуді та гілки дерев), а також представники фауни (олені та ведмеді). На першому етапі виконувалась стилізація джерел творчості, тобто представлення їх у більш спрощених формах (рис. 1). Далі на основі стилізованих малюнків вручну за допомогою спеціальних різців різались штампи із дерева (ялини), на яке наносилась акрилова фарба. Відбитки наносили на попередньо розкроєні деталі, які після цього висушували 24 год, для закріплення припрасовували гарячою праскою із виворотного боку.

На рис. 2 представлені моделі колекції «Еко-колорит» (автори Матрофайло Марія та Гунда Ярослава), яка приймала участь в конкурсі «Автограф» й зайняла перше місце в номінації Neo.

Рис. 2. Моделі колекція «Еко-колорит»

Література

1. Овчінніков В. Історія книги: Еволюція книжкової структури: навч. посібн./ В. Овчінніков. – Львів: Світ, 2005. – 185 с.
2. Вибійка [Електронний ресурс] // Етнографічний комплекс "Українське село" - Режим доступу : ethno-selo.com.ua – назва з екрану.